

Excellentie ober de 29000 schoten op geschoten/ende veel gewelds op gedaen hadde / tot overghebinghe ghedwonghen / ende aen dese Landen gehecht ende tot desen dach toe vooz alle gheweldt des Vpandts beschuttet ghe- worden is. Waer van God inder eeuwichheit moet gepresen zyn.

*Verclaringe vande Cijfferen die inde Figuyre vande be-
legeringe ghesneden zyn.*

1. Dit was 'Leger van sijn Excel. ende Grave Willem van Nassau, ende hier lagen 21. Vaedelen voet-volcx onder r'ghebiect vanden voornoemden Graef Willem, ende 10 Vaedelen onder r'ghebiect vanden oversten Veer. Item den oversten Groenevelt met 8 Vaedelen voet-volcx.
2. Dese plaets bewaerde den Ritmeester Brede-
rode met 7. Vaedelen voervolcx.
3. Hier lach den oversten Dorp met 8. Vaedelen voet-volcx, noch so lagen int Dorp Giet-
horen 16. vanen Ruyteren, alle de andere Schansen ende Block-huyzen zyn opgeworpen ende beset met het Crijchs-volck dat uyt het naeste Legher derwaerts gheschickt was.

Inneminge van OOTMARSEN ende

COEVOERDEN

Gheschiet inden jaere 1592.

1592.

Ootmarssen
gewonnen
daer de
Heere van
Famars
geschoten
wert de 29.
July.

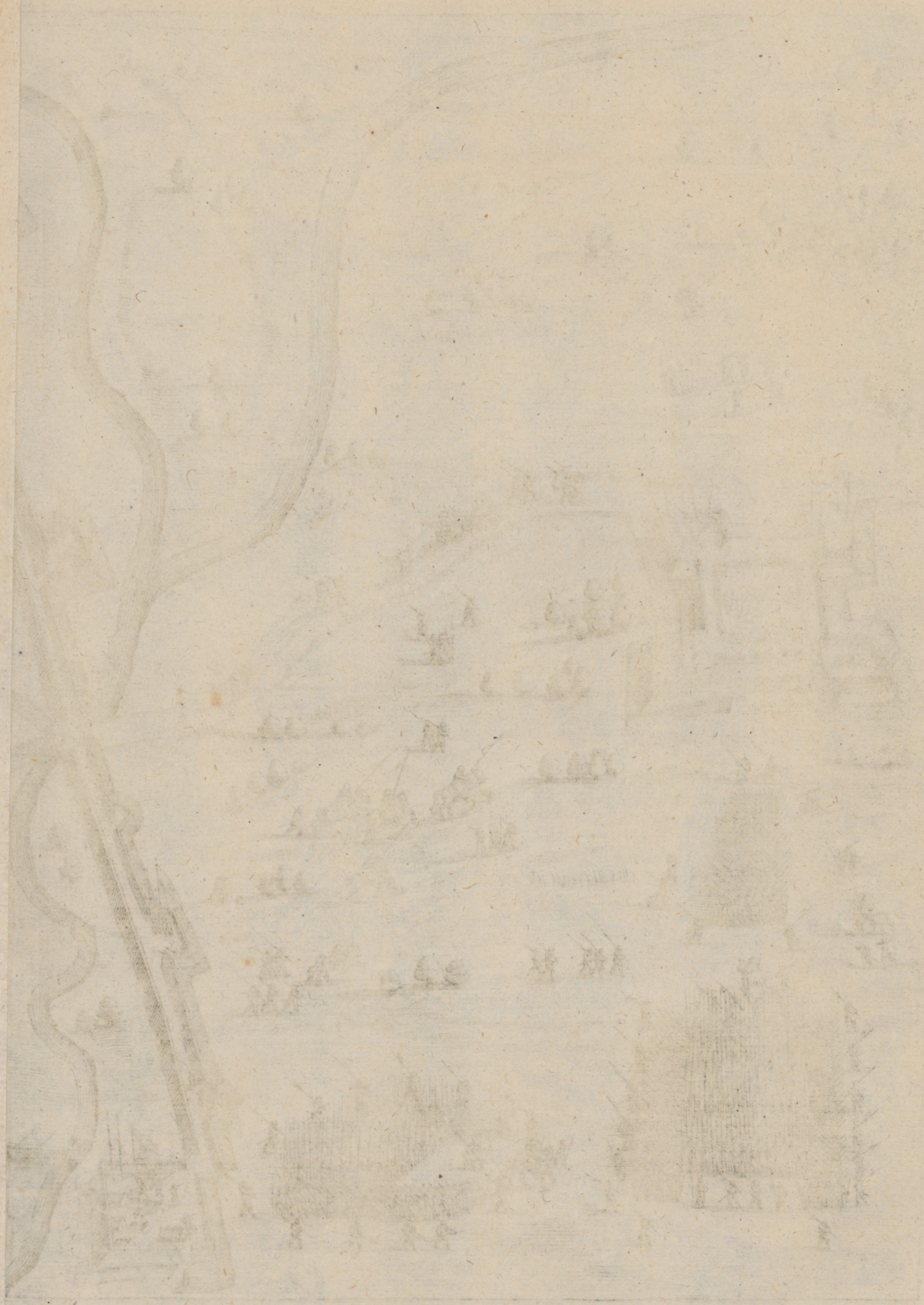
Ner dat sijn Excel-
lentie van Nassau, de
Stad Steenwijck, ge-
dwongen / verobert/
ingerogen / de Wal-
lengherpareert / en-
de op alles goede o-
den ghestelt hadde :
Soo heeft hy vooz-
genomen / met het Le-
ger naer Coevoerden
te trecken. O'donnerende niet te min een se-
ker getal van Paerden / om het stedeken Oot-
marssen te berennen. Ootmarssen is een oudt
Stedeken ghelegen in Ober-ffel / van Al-
meloe drie mijlen : ghesondeert (soo Trithem-
nius schrijft) van Odemaer Coninck van
Branchryck / daer het den naem aff heeft / en
dat op het graff van Vechtan, sijnen grooten
waerdenbyendt : in welke Stedeken vooz
Gouverneur van wegghen des Conincks van
Spaignen was / Alphonso de Mendosa, sterck
zynde t'sestich Paerden / ende twee Vaendelen
Voetvolck : alwaer de Heere Charles de Le-
vin, Heere van Famars gheschoten werdt / een
vroom stantastich Heere / wesende een vande
Gedeputeerde der Geconfedereerde Edelen :
die de Requeste Anno 1566 / presenteerde :
hy hadde gheduyzichlyck de Wapenen ghe-
dzagen vooz de Landen / ende was nu Gene-
rael van het Gheschut / seer beclaecht van
de sijne.

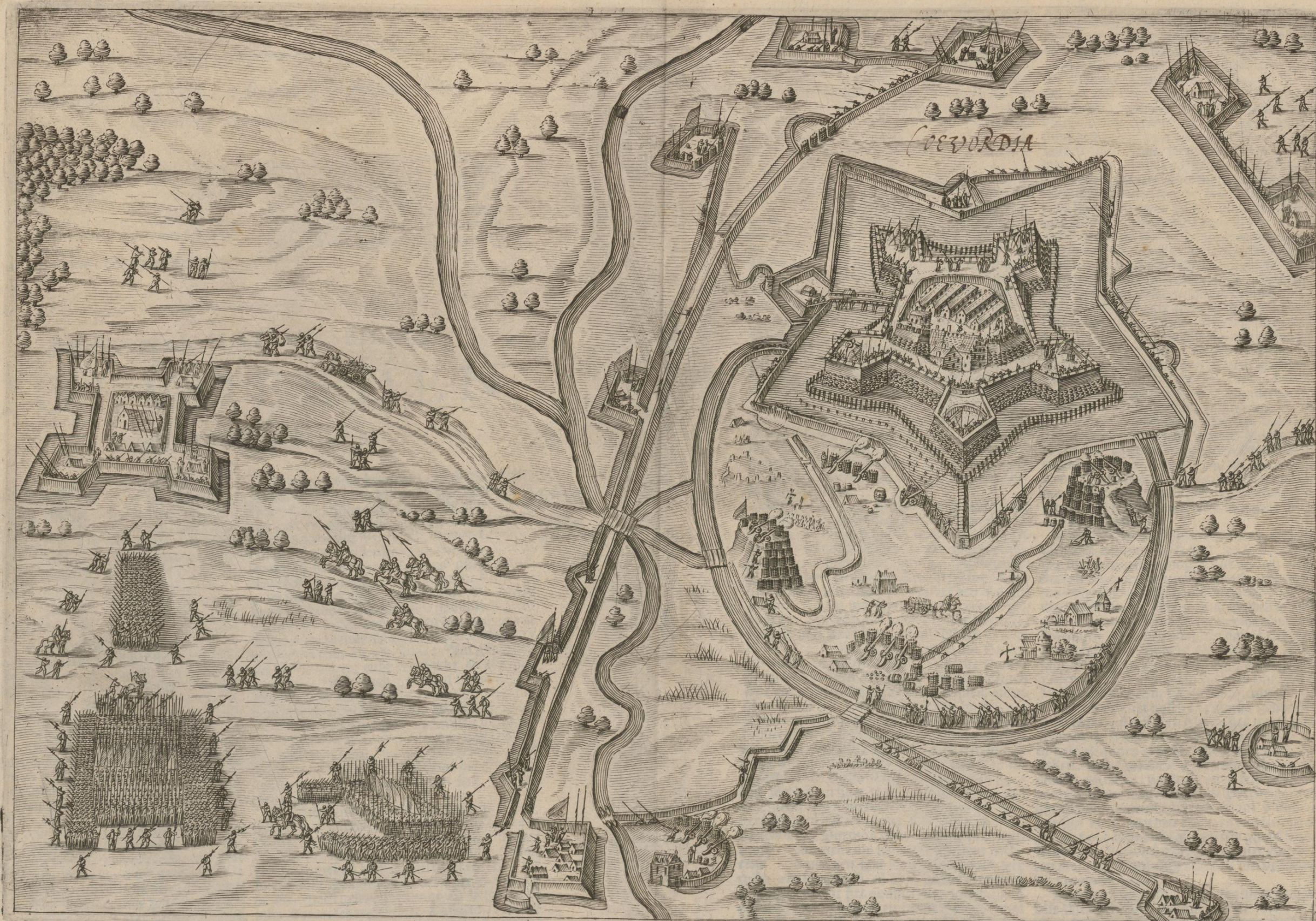
Het Stedeken Ootmarssen werdt bescho-
ten ende ghedwonghen den dertichsten Julij
hy compositie ober te gaen als Steenwijck.
Dit gheschiet zynde / soo heeft sijn Excellentie
in Augusto voozghenomen te belegghen de
Stad Coevoerden, die mede ghelegghen is in
Over-ffel, zynde een vermaerde plaetse / om
dat hier een ghemeene passagie is / want alle
die te Lande uyt Vriesslant, Omme-Landen.
Drenthe, ende Vollenhove na Duytslandt rep-
sen willen die moeren desen pas ghebypckē.
Want de andere vā Wedde, over de Bourtan-
ge is onsecker ende onbequaem. De Stadt
heeft int Noort-Oosten een geduyzich Mo-
rassch tot VWedde toe : int Westen een groot
Meyz ofte staende Water / loopende tot ver-
by Haselt ende Swarte-sluyts : Int Noorden
het Dorp Dalem, ende een harde Heyde nae
Groeningen toe : In het Oosten Lingen : Int
Zupden Laer ende Emblicom, int Graesschap
van Benthem, in het Zupdt-Westen Harden-
berch. Het is ghelegen vyffmijlen van Lin-
gen, vyff van Oldenfeel, neghen van Deven-
ter, vyff van Zwol, ses van Steenwijck, ende
seben van Groeningen. Also dat het een Ste-
deken is daer aen de Landen seer veel aen
ghelegghen is.

Die van binnen merckende dat sijn Excel-
lentie vooz hadde haer te besluyten / ende te
belegghen / branden de bystaende Hupsen af /
te meer als sy sagghen dat den Prince Mau-
ritz haer met de loop-graven naerderde / die
haer ooc de Sluytsen benam / en het water uyt
de Grachten gelept hebbende / en is gecomen
inde Contercherpen des Casteels / Welck
Casteel seer sterck was / soo wel vande ghele-
genthepdt der plaetse als by conste : want het
hadde vyff wel-ghemaecte Bolwercken /
op het fatsoen des Casteels van Antwer-
pen seer schoone hooghe Wallen ronds
omme

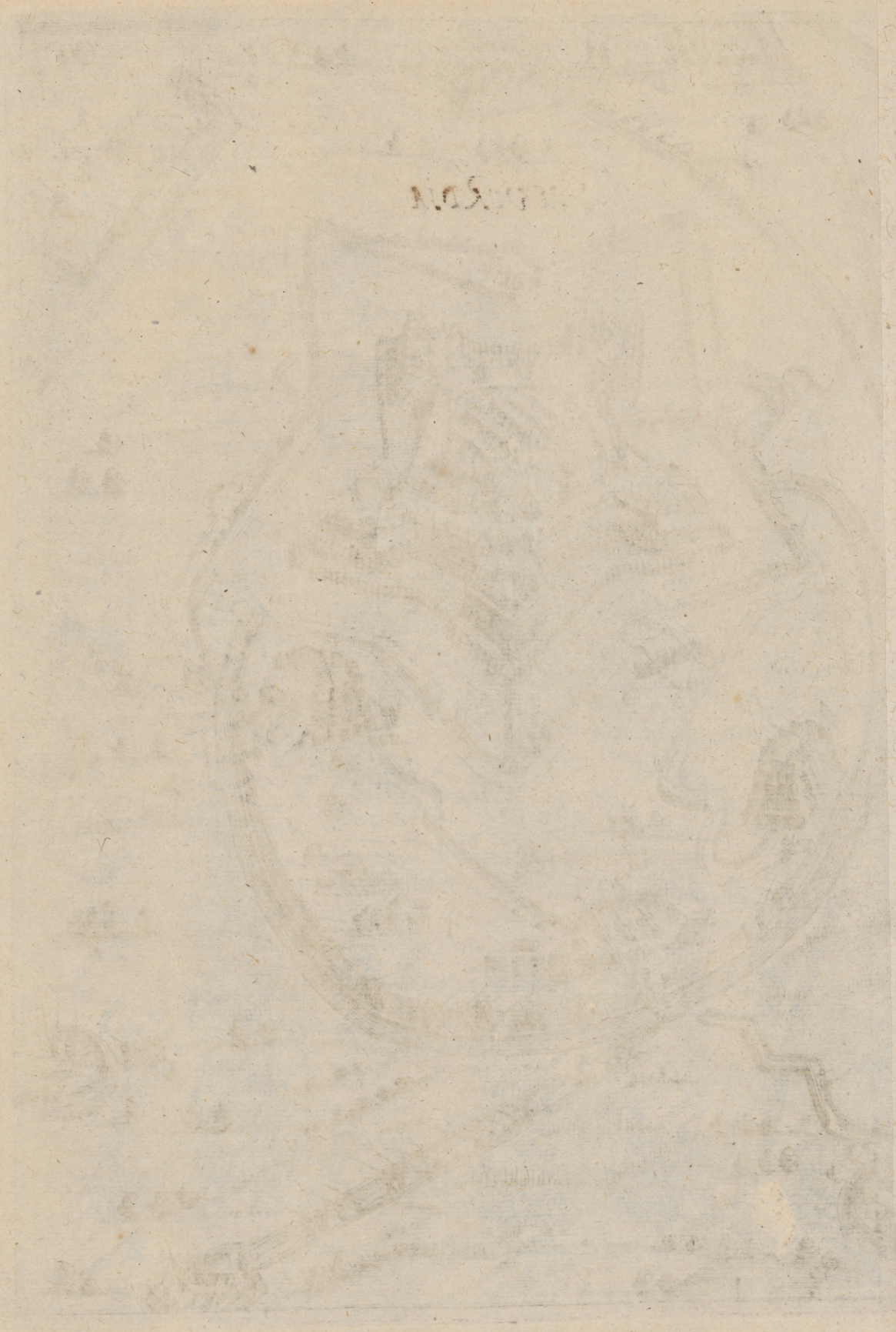
Coevoerden
belegert by
den Pr.
Maurits
in Augusto

Antwer-
pen seer
schoone
hooghe
Wallen
ronds
omme

109

omme / ende binnen twee statten noch hooger opgevoert: de gracht was hondert voet wijdt / end' daer in stont een sterc pael-werck vā epcken balckē: Daer lagh een stabelijn of uytstekende buyten werck / de Brugge bevijndende / twelck sijn Excell. inghenomen heeft. Graeff Frederick vanden Berge, nae dat hy al omme ober en weder ghereden hadde om die plaetsen te besorgen / isser selfs met behoorlic garnisoen ingetrocken / vergheflichschapt wessende met Evert en Harman van Eos, gebroeders / Vasquez, ende Chalon: de banen vā Rodrigo ende hondert kuyters van Mendo. Om dat dese plaetse seer sterc is / ende befaemt om sijn gelegenheyt / oock konstich ghesterckt / op de fundamenten eertijts by Jonckheer Dirck Senoy begonnen.

Den Prince Mauritz Chijch-volck op de Contrescherpe zijnde / maechten een Galderij tot haerder beviydinghe inde gracht / om bedekt aen den Wal te komen sapperen ende in graven / vyz zijnde vā t' gheschut der strijckweeren / twelck sy hoerz volbrachten met behulp vā een hoochte ofte klatte die sy opwozpen: sy schoten oock een stabelijn ter neder. Ouersehe Wynen werden onder de wallen gegraven / die moepelick waren / en dick wils ter neder / oft in vielen: tegē een vā dien mijnneerden die vā binnen / ende met locht te geven maken sy die omut: nochtans bleven sy nijnerende / ende deden eenige spingen / waer op eenen aenhal gedaen zijnde / geraecten sy op den Wal / daer sy haer op beschanste / dooz middel vande opgewozpen klatte / die vā binnen hare tegen weer benemende / alsoo sy tot Steenwijck gedaen hadden: Waer dooz die vā binnen cleynmoedich werden / alleenlijck hopende opt ontfet vā blyten / te meer om dat sy groot ghebreck vā water ende ander behoefsten hadden.

Den Raedt van Staten der Gheuniteerde Landen / verstaende dat Parma hem rustede om in Vlaeslandt te comen / ende tot dien eydenoch de stadt van Berck ende andere plaetsen op den Rhijn / vooz passagie inhoudende / hebbende een Regiment kuercht / die de Landen hadden doen oprichten onder den Colonel Stolberch, doen monsteren by s' Heerenberge / dooz den Grave van Hohenlo / tot versterkinghe van haer behoefsten. Want Grave Philips van Nassau, was gesonden na Oranjerijck met drie duysent Man / ende de Coninginne hadde oock affgevoordert hare Engelsche om oock in Oranjerijck te scnden / die nu alrede upt den Leger veretrocken waren nae Zwol: maer alsoo de tijdinghe van Parmas comste quam werden sy wederomme ontboden. Daer en tusschen quam oock seer wel te passe Graef Philips met sijn volc upt Oranjerijck / die inde Hollandsehe Garnisoenen ghelept werde om haer te verberschen / en de oude Garnisoenen werden terstont nae het Leger gesonden / en eenige na s' Graven-weert / vzesende dat Parmas volc / ergheus in vzecken mochte / ooc mede om hem alle sijn deur tochten te becommeren. Het Leger was oock seer geswacht vā volck / en dooz quade wegen en passagien / conde het qualijck vā victualie en amonitie versien worden / hoe wel ober Zwol ende Steenwijck so veel ghehaelt wert / dat het Leger ter noodt werde vooz sien.

Verdugo sijn Wyesschen Stadhouder vā de Spaengiaerts zijde / hadde seer aen Par-

ma gesoliciteert om volck ende ghelt / twelck nu seer rijckelijck ende veel ober Italien gesonden was / ende wel aengecomen / waerom hy vercrech by Parma, dat de Regimenten vā Graef Carel van Mansvelt, vā Mondragon, vā Gongazo, met noch de twee Regimenten vā Arenberg ende Barlaimont, nae hem toe trecken souden / met eenige Peerden ende gheschut / met welcke zy ober den Rhijn passeerde / makende een Schansse ober d'ander zijde des Rhijns / ende trocken op Grol / en soo op Oldonzeel. alwaer sy aen quamen den derden September / ende Verdugo alle sijn macht daer ontrent vergadert hebbede / verstont den noodt daer die vā Coevoerden, in waren / waeromme hy marcheerde ofte trock met alle sijn macht op Herden-bergh / daer hy dochte te leggheren / maer subijtelicken vā raet verandert zijnde / legerde in een Doorp Vlsens ende vā daer trock hy tot Emlichen / ghelegen onder het Graeffschap vā Bentheim, maer een upze gacns vā Coevoerden, ende een bequame plaetse vooz de victualie. Den Prince Mauritz hier vā verwitticht zijnde / sonde drie hondert peerden upt om te besichtighen ende te scharmutseren / maer conden die upt haer voozdeelen niet uytlocken: daer dede hy eenē Boer halen / die hy sach ende suspecteerde eenige vzeben vanden vpaendte / vzeagen / alsoo het waer was: want den Boer dooz vzeese vā hanghen / heeftse hem ghelevert / waer in Verdugo die vā Coevoerden liet weten sijn vooznemen vā haer s'anderdaeghs ontfet te doen / langs het quartier des Graven vā Hohenlo, ende vā t' Peerden-volck / hy hadde de ghelegenheyt vanden Prince Mauritz Leger verstaen / dooz eenen Edelman genaemt Ian van Steenwijck, waer upt hy wel merchte datter quaet by te comen was / waer om hy dien weg om de Morassen (ziende dat die min ghesuspecteert ende bewaert was) vercozen hadde.

Hier op heeft de Prince Mauritz dese plaetse met meer volc beset / ende heeft oock daer gheschut gebzoekt / ende ghestelt op den wogch die sijn vpaenden aencomen moesten: Ende alsoo secretelijck op sijn hoede wesende / is Verdugo met alle sijn macht aengecomente voete ende te peerde / al met witte hende ober haer Harnasch / s'nachts vooz den dage den sevendien September / ende is alsoo ten drie steden inde Crencheen gheballen / met een gheroep Victoria, victoria: maer sy werden vā d'Pr. Mauritz, den Grave vā Hohenlo, ende Graeff Willem met haer volck te rugghe gedreven / ende in het affwijcken schoot het groff gheschut op haer los: Vele bleven daer doot / ende vele Mannen ende Peerde inden Mozasch steken. Daer werden s'anderdaeghs op de plaetse ghetelt / hondert ende sessendertich dooden / ende twee en vijftigh Peerden: veel ghequetste hoerdense wech: want s'anderdaeghs noch werden twee-endeertich vā ghens vol doode ende ghequetste ghetelt / varende nae Oldenseel, ghelept met vier Coznetten peerden: somma daer bleven wel d'z hondert mannen doot.

Vā den Prince Mauritz zijde bleven maer drie Mannen / ende ses ghequetste / behalven Graef Willem vā Nassouwen, die eenē scheut dooz sijn slincker zijde creegh / dat die Cogel ontrent sijn navel upt quam / int dunne vā sijnen buyck / maer sondermerckelicperijckel /

Verdugo
die ontsette
vā Coe-
voerden ges-
laghen
den 7 Sep-
tember.

Verdugo
die ontsette
vā Coe-
voerden ges-
laghen
den 7 Sep-
tember.

Verdugo
die ontsette
vā Coe-
voerden ges-
laghen
den 7 Sep-
tember.

Verdugo
voogt an-
dermael die
vā Coe-
voerden te
ontfeten.

Verdugo
die ontsette
vā Coe-
voerden ges-
laghen
den 7 Sep-
tember.

Verdugo
die ontsette
vā Coe-
voerden ges-
laghen
den 7 Sep-
tember.

Verdugo
die ontsette
vā Coe-
voerden ges-
laghen
den 7 Sep-
tember.

Verdugo
die ontsette
vā Coe-
voerden ges-
laghen
den 7 Sep-
tember.

want hy bleeff totte volcomen Aftocht van den Wyandt by zijn volck. Zijn quetsure wert door de hulpe Godes ende de naerfijge blijdt der Doctozen/ ende wond-arsten seer haest weder genesen.

Verdugo
pooght an-
dermael die
van Coe-
voerden te
ontsetten.

Verdugo also te rugge gedreven wesende/ maecte s'anderdaegs groote gereetschap vā Mutsaerden/ om ober de Marassche te comen: ende soo het Lant veel enghe passagien heeft/ schein hy die te willen besetten/ ende alsoo den Leger vanden Prince Mauritz alle victualie af te nemen: maer ten lesten als die van Coevoerden saghen haer ontfet vertrecken/ ende daer ober begonden te parlemen-teren/ quam hy wederom in slachzondere hem vertoonen/ besichtende des Princen Mauritz beschanssinghe/ die nu oock weder eenige Engelsche int Leger ontfanghen hadde / ende daeromme betroude in goeder ordonnantie hem te verwachten. Aldus dese twee Legers malcanderen besichticht hebbende/ heeft Verdugo twee stucken geschuts los gescho-ten/ en ten Hups in byandt gesteken. Die van Coevoerden schoten ooc twee stucke/ hem antwoordende / waer op Verdugo af trock nae Delthupsen int Graeffschap van Benthem.

Coevoerde
geeft hem
ober aen
Mauritz/
den 12.
Septemb.

Die van Coevoerden aldus verlaten ende gheduppelijck beschoten zijnde / tot groote quetsinghe haers Krijchs-volcks/ de Beleggers gelogeert/ door de ondergravingen/ op haer Bolwercken ende Boortweeringen/ res-olverden te composeren. Den Prince Mauritz was oock te vreden haer goet appointe-ment te geben/ ten aensien dat Verdugo noch daer omtrent was/ ende erghens wat mocht aengrijpen/ ende dat nu in dat Landt de straten ende wegen bypl ende diep waren/ onbequaem om de lijftocht te brenghen/ heeft haer den 12. September dit naevolgende accoor-gegeven. De Gecommitteerde die waren Evert van Ens, Drost ende Capiteyn/ Christoffel de Vasques, ende Alonzo de Marteney, Comman-derende ober de Ruyterije.

Contract
die vā Coe-
voerden ge-
geven.

Sijn Princelijcke Excellentie van Nassau, be-geerende te gelieven mijn Heer den Grave Frederick vanden Berg, sijnen goeden Cousijn, heeft hem geconsenteert ende toegelaten, consenteert ende laet toe mits desen: Als oock aenden Dros- faert van Coevoerden, Capiteynen, Officieren, ende Soldaten, houdende Garnisoen binnen de gheseyde Fortresse, te moghen uyt trecken met haer Vaendelen, Wapenen brandende Lonten, Peerden, Baggagie, met alle het r'gene haer toebehoort, uytghenomen Artillerije ende Amonitie, soo wel van Crijchs-ghereetschappe als van Victualie, tot wat plaetse haer belieft te trecken.

T'selfde consenteert zijn Excellentie oock aende Geestelicke Iofvrouwe, Vrouwen Kinderen ende Huysgefinne, Knechten ende Maechden der selviger voorgenoemder binnē Coevoerden.

Ende tot voordering van haer vertreck, sul- len haer ghelevert worden Waghnen ende be- hoorlijck Convoy, om haer sekerlijc te geleyen,

voor de welke de voorsz. Grave sal geve Ost- giers, tot dat sy weder sullen gekeert Wesen int Leger, belovende ziene Excellentie by desen, by zinn Princelijck woort, dat noch den Heere Grave, noch eenige andere die uyt trecken sullen uyt de selvige sterckte, sal ghedaen worden eeni- ge schade ofte lesel aen lijf ofte goet. Ghedaen voor Coevoerden als vooren, den 12. September, Anno 1592.

Hier op is de Grave met sijn byhebbende Krijchs-volck uytgetrocken/ zijnde de Graeff vanden Berge voorsz. van sijn Cousijns den Pr. Mauritz, en de Heeren vanden Hups van Nassau wel geseftoert/ hebbende veeldiscour- sen met den anderen op hare partijschappe/ als zijnde Broeders ende Susters kinderen/ maer niet vereenicht: Daer trocken wel uyt 500. Soldate die gesont waren en gaen con- den/ met veel siecken vanden bloetganc: Dese plaetse wert noch geheel sterck bevonden/ met negen stucken geschuts voorszien.

Den Grave
vanden
Berge vers-
trekt uyt
Coevoerde

De Heeren Staten deden ter gedachtenis- sen van't nemen der drie Steden van Steen- wijk, Ootmaerssen, en Coevoerden, penningen slaen van silver en ooc vā koper: ter ewiger memoziën/ de zere der selver oberwinninghe God toeschijvende. Daer wert tot Gouver- neur gestelt den jongen Heer vā Nieuenoort.

Den Prince Mauritz Leger bleef liggen: tot dat alle stercken van Coevoerden wederom op gemaect/ ende alles versien wert: Verdugo lagh tot Delthupsen ende schein dat hy Ootmarsen wilde gaen belegheren: maer dat wert oock sterck ghemaect.

Mauritz
en Verdugo
legers be-
ken op den
25. Octob.

Den 15. October/ trock den Pr. Mauritz Leger op na Zwolle/ alwaer s'beraet slaeh- den en resolbeerden nae Emmerijck te trecke: en byden Rijn te legeren: ende voorder ober te passeren/ naer de gelegentheit/ ende dat s' sien souden wat Parmaes volc onder Verdu- go souden aerechten/ gereet zijnde om Grolle ofte Goor te belegheren: oft den byandt de passagie ober den Rijn te beletten/ maer eer s'p daer conden comen/ was de heerstraet vol waters/ ende Verdugo volck geschepden/ en meest den Rijn weder gepasseert/ namelijck de twee regementen van Arenberch en Barla- mont/ met 5 oft 600 peerden/ seer t'onbzedē. Verdugo met de reste vande peerden/ ende de Spaengiaerden/ Italiaenen/ ende Luycke- naren/ bleven omtrent Oldenzeel, besettende Grolle, Enschede, ende Lingen.

Den Prin-
ce comt tot
Arnhem.

Den Prince Maurits quam den 8 Novem- ber tot Arnhem: alwaer hy sijnen Leger inde by liggende Steden verdeelde: De Amonitie met het geschut ende Schips-Bruggen/ wer- den al op schepen gelept/ om die t'allen tijden gereet te hebben / ende oock bereypt tot eenen vliegendē Leger/ so daer groote sprac was/ dat s'p ober den Rijn souden trecken/ int Lant van Dalckenburch en Lutsenburch/ om Par- ma selver tot Spa te besoecken/ maer so Par- ma vā daer na Brussel troc/ is sulcx nagelatē.

Verclaringe vande voorgaende Figure.

1. Deur desen wegh is het legerghetogen ende daer nae gedeelt in twee deelen, waer vā het een deel op't Huys te Clooster, ende d'ander op't Casteel, genaemt de Scheer. sijn Excell. was gelogeert ophuys te Clooster met Graef Willem, ende de Overste Groenevelt ende

Duvenvoorde met 39 Vaendelē voetknech- ten, ende 3, vanen Ruyteren. Item op't Ca- steel voornoemt de Scheer, de Grave vā Ho- henlo met de Overste Brederoede ende Stol- berch, met 15. Vaendelen voervolcx ende 16. vanen Ruyteren.

